

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

в науково-педагогічній роботі

Майя НІКОЛАЄВА

2022_р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ
РЕГІОНАЛІСТИКИ

Рівень вищої освіти: *Другий (магістерський)*

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 052 – *Політологія*

Освітньо-професійна програма: *Політологія*

ОНУ
2022-2023 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи української політичної регіоналістики». – Одеса: ОНУ, 2022. – 22 с.

Розробники:

Хорошилов О.Ю., доцент кафедри політології ОНУ імені І.І. Мечникова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від. “20” 08 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (Василь ПОПКОВ)

Погоджено із гарантом ОПП _____ (Василь ПОПКОВ)

Погоджено із гарантом ОПП _____ (_____)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету МВПС

Протокол № 1 від. “30” 08 2022 р.

Голова НМК _____ (Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від. “28” серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____
(В. Попков)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № _____ від. “ _____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 залікових модулів – 1 змістових модулів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 052 Політологія Рівень вищої освіти: <i>Другий (магістерський)</i>	Нормативна (обов'язкова освітня компонента)	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		3-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		28 год.	12 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		12 год.	0 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		80 год.	108 год.
		Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Вивчення регіональних особливостей політичного розвитку України є суттєво необхідним компонентом загальноосвітнього рівня студента – політолога, його професійної підготовки

Завдання: пропонованого курсу полягає в тому, щоб розкрити сутність ключових проблем, які розглядає політична регіоналістика, а також показати особливості політичного розвитку окремих регіонів України. Йдеться про визначення специфіки етносоціальної структури населення, особливості сучасних політичних та культурних процесів, історичну спадщину, актуальні економічні, гуманітарні та екологічні проблеми відповідних територіальних складових одиниць української держави. Окрема увага приділяється електоральній географії України як наочному відображенню процесів політико-ідеологічної структуризації її громадськості.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

на основі аналізу емпіричної інформації проводити дослідження суспільної думки щодо політичних, економічних і соціальних подій на підтримку політики національного і регіонального розвитку; у складі управління органу державної влади та місцевого самоврядування приймати участь у здійсненні досліджень і розробок, а також пов'язаних з цим коштів, для сприяння політиці регіонального розвитку; у складі служб економічного та соціального планування апарату місцевої державної адміністрації та органів місцевого самоврядування розробляти напрямки і завдання соціально-економічного розвитку.

Компетентності: ІК, ЗК02, СК01, СК03, СК06

Програмовими результатами навчання за дисципліною є: ПР01, ПР02, ПР06.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Теоретико-методологічні засади дослідження проблем регіонального розвитку».

Тема 1. Регіоналізм як політологічна проблема

Зміст понять: регіон, регіоналізм, регіоналізація. Співвідношення феноменів «регіоналізація» - «федералізація». Північноамериканська та європейська традиції тлумачення сутності феноменів регіону та регіоналізму.

Історичні, географічні, господарсько-економічні, етнокультурні, мовні, політико-правові та інші передумови регіональних відмінностей в Україні. Історико-етнографічні регіони як об'єкт політологічного дослідження.

Тема 2 . Організаційно – правові аспекти регіонального управління та регіональної політики

Централізація та децентралізація в державному управлінні регіоном. Сутність поєднання централізації та децентралізації в управлінській діяльності органів державної виконавчої влади.

Реформування системи територіальної організації влади в контексті Концепції адміністративної реформи в Україні.

Взаємозв'язок регіональної політики та управління. Концепція регіональної політики в Україні. Процеси децентралізації та адміністративно-територіального реформування в сучасній Україні.

Тема 3. Регіоналізм як глобальна проблема. Наростання процесів регіоналізації в Європі.

Світовий та європейський досвід вирішення регіональних проблем. Взаємозв'язок процесів глобалізації та регіоналізації. Світові та європейські регіональні організації. Європейській Союз, Рада Європи, ОБСЄ та інші.

Регіональна політика в країнах ЄС. Досвід регіонального співробітництва європейських країн. Асамблея європейських регіонів. Робоча співдружність Придунайських країн. Діяльність конгресу місцевих та регіональних влад в Європі.

Тема 4. Політичні інститути регіональної участі та регіонального представництва

Регіональне представництво в системі бікамералізму. Проблеми розподілу повноважень між «регіональними» та «партійними» палатами. Позитиви та недоліки двопалатних систем народного представництва.

Представництво регіональних інтересів в однопалатних парламентах. Залежність ефективності представництва від типу виборчої системи.

Регіональне лобі в урядових структурах: позитиви та недоліки, світовий досвід і вітчизняні реалії.

Тема 5. Міждержавне регіональне співробітництво України

Зростання міждержавних економічних та культурних зв'язків України у системі європейського регіонального співробітництва. Україна та Європейський Союз, Центральноевропейська ініціатива. Балто-Чорноморське співробітництво.

Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС). Напрямки співробітництва і взаємодії причорноморських країн. Організація ГУАМ.

Законодавство України про спеціальні економічні зони та території пріоритетного розвитку. Досвід функціонування вільних економічних зон /Закарпаття, Крим, Одеса, Донецьк тощо/.

Участь України, її прикордонних областей у функціонування «єврорегіонів» («Буг», «Карпати», «Прут», «Нижній Дунай», «Дністер»). Одеська область в системі європейського і причорноморського співробітництва.

Змістовний модуль 2. «Західні та центральні регіони України»

Тема 6. Історичні особливості розвитку Закарпаття та Галичини. Сучасний розвиток регіонів.

Історія заселення краю, умови його розвитку. Закарпаття в складі Київської Русі. Перебування регіону в складі іноземних держав. Возз'єднання Закарпаття в складі України.

Сучасний етнічний склад населення регіону. Діяльність національно – культурних товариств. Русинська проблема. Політичні течії в сучасному русинстві.

Питання про вільні економічні зони, території пріоритетного розвитку. Прикордонне співробітництво в регіоні. Роль Закарпаття в міжнародному співробітництві України. Зв'язок внутрішніх проблем з питанням національної безпеки.

Історичний розвиток галицького краю. Західноукраїнська народна Республіка 1918 р. Акт злуки з УНР. День Соборності.

Входження регіону до складу радянської України та його суспільно-політичні, економічні та культурні наслідки.

Сучасний розвиток Галичини. Процеси демократизації, еволюція електоральних симпатій. Культурне життя регіону.

Малі етнографічні групи Карпатського регіону. Розвиток транскордонних зв'язків на сучасному етапі.

Тема 7. Волинь та Буковина у регіональній структурі України.

Історичний розвиток волинського регіону. Формування етнічного складу населення краю. Перебіг соціально-політичних, економічних та культурних процесів.

Особливості електоральної географії Волинського регіону на сучасному етапі.

Історичні особливості розвитку Північної Буковини: перебування регіону в складі Румунії. Приєднання регіону до України.

Етнополітичний та етнокультурний розвиток краю на сучасному етапі. Румунська діаспора в Україні. Проблеми подвійного громадянства. Реалізація прав національних меншин в світлі вимог міжнародного права. Етнонаціональні проблеми в контексті україно–румунських міждержавних відносин.

Тема 8. Центральний регіон України

Географічна локалізація Центрального регіону України. Специфіка соціальної структури населення регіону. Освітні, економічні та екологічні проблеми регіону.

Еволюція електоральних симпатій населення Центрального регіону України.

Змістовний модуль 3 «Південні та Східні регіони України»

Тема 9. Поділля та Південь України. Економічні та геополітичні чинники розвитку регіону

Географічна локалізація Поділля. Особливості етнокультурних та політичних процесів минулого. Сучасний етнічний склад населення регіону та його політичні симпатії.

Історичні, етнополітичні та геополітичні особливості Півдня України. Політичні партії та громадські об'єднання Одещини, їхня діяльність в регіоні. Роль регіону в міждержавному співробітництві України. Проблема о. Зміїний та делімітації шельфу Чорного моря.

Тема 10. Схід України (Донбас, Слобожанщина): сучасні політичні та культурні проблеми в регіоні

Історичні особливості розвитку Слобожанщини та Донбасу. Заселення краю. Промисловий потенціал Донбасу. Регіональне лобі. Електоральна географія.

Політико-економічний та соціальний розвиток Придніпровського регіону. Участь регіональної еліти в загальнонаціональному політичному процесі.

Сучасне суспільно-політичне життя Харківщини та Сумщини. Роль регіону в загальнонаціональних процесах.

Тема 11. Автономна Республіка Крим

Етнічні процеси в Криму та їхній зв'язок з політикою. Сучасний етнічний склад АРК.

Сепаратистські рухи в регіоні на початку 1990-х рр.: економічні, етнічні та геополітичні чинники. Конституція АРК: еволюція підходів. Еволюція електоральних симпатій населення АРК.

Проблеми повоєнної реінтеграції регіону: чинники та сценарії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. «Теоретико-методологічні засади дослідження проблем регіонального розвитку».												
Тема 1. Регіоналізм як політологічна проблема	13	4	1	0	0	8		2	0	0	0	10
Тема 2. Організаційно-правові аспекти регіонального управління та регіональної політики	10	2	1	0	0	7		1	0	0	0	10
Тема 3. Регіоналізм як глобальна проблема. Наростання процесів регіоналізації в Європі	13	4	1	0	0	8		1	0	0	0	10
Тема 4. Політичні інститути регіональної участі та регіонального представництва	11	2	1	0	0	8		1	0	0	0	10
Тема 5. Міждержавне регіональне співробітництво України	12	2	2	0	0	8		1	0	0	0	10
Всього за модулем	59	14	6	0	0	39		6	0	0	0	50
Змістовний модуль 2. «Західні та центральні регіони України»												

Тема 6. Історичні особливості розвитку Закарпаття та Галичини. Сучасний розвиток регіонів.	10	2	1	0	0	7		1	0	0	0	10
Тема 7. Волинь та Буковина у регіональній структурі України	10	2	1	0	0	7		1	0	0	0	8
Тема 8. Центральний регіон України	11	2	2	0	0	7		1	0	0	0	10
Всього за модулем	31	6	4	0	0	21		3	0	0	0	28
Змістовний модуль 3 «Південні та Східні регіони України»												
Тема 9. Поділля та Південь України. Економічні та геополітичні чинники розвитку регіону	10	2	1	0	0	7		1	0	0	0	10
Тема 10. Схід України (Донбас, Слобожанщина): сучасні політичні та культурні проблеми в регіоні	10	2	1	0	0	7		1	0	0	0	10
Тема 11. Автономна Республіка Крим	8	4	0	0	0	6		1	0	0	0	10
Всього за модулем	28	8	12	0	0	20		3	0	0	0	30
Усього годин	120	28	12	0	0	80	120	12	0	0	0	108

5. Теми семінарських занять: *не передбачено планом*

6. Теми практичних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1..		
1	Регіоналізм як політологічна проблема	1
2	Організаційно – правові аспекти регіонального управління та регіональної політики	1
3	Регіоналізм як глобальна проблема. Наростання процесів регіоналізації в Європі	1
4	Політичні інститути регіональної участі та регіонального представництва	1
5	Міждержавне регіональне співробітництво України	2
Змістовний модуль 2		

6	Історичні особливості розвитку Закарпаття та Галичини. Сучасний розвиток регіонів.	1
7	Волинь та Буковина у регіональній структурі України	1
8	Центральний регіон України	2
Змістовий модуль 2.		
9	Поділля та Південь України. Економічні та геополітичні чинники розвитку регіону	1
10	Схід України (Донбас, Слобожанщина): сучасні політичні та культурні проблеми в регіоні	1
Всього годин		12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Регіоналізм як політологічна проблема	8
2	Організаційно – правові аспекти регіонального управління та регіональної політики	7
3	Регіоналізм як глобальна проблема. Наростання процесів регіоналізації в Європі	8
4	Політичні інститути регіональної участі та регіонального представництва	8
5	Міждержавне регіональне співробітництво України	8
6	Історичні особливості розвитку Закарпаття та Галичини. Сучасний розвиток регіонів.	7
7	Волинь та Буковина у регіональній структурі України	7
8	Центральний регіон України	7
9	Поділля та Південь України. Економічні та геополітичні чинники розвитку регіону	7
10	Схід України (Донбас, Слобожанщина): сучасні політичні та культурні проблеми в регіоні	7
11	Автономна Республіка Крим	6
ВСЬОГО		80

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачено планом

9. Методи навчання

Основні методи навчання представлені: аналізом основних концепцій сучасної політичної регіоналістики, здійснюваним під час лекційних занять, застосуванням аналітичного інструментарію порівняльного методу (для

виявлення особливих та спільних рис функціонування регіональних спільнот різних країн під час процесу демократичного переходу) тощо.

10.Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Застосовано два види контролю: поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться під час лекційно – практичних занять, а також виконуючи окремі самостійні (індивідуальні) завдання.

Підсумковий контроль – **іспит**

Критерії оцінювання результатів навчання:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом на підставі наданої викладачем літератури; вільно та аргументовано викладає вивчений матеріал під час усних виступів та письмових відповідей; повністю розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому додаткову літературу; висловлює свої думки, робить висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки. Здобувач проявляє креативний підхід до виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи; проводить аналіз та порівняння вивченого матеріалу.	творчо розкриває сутність практичних питань під час семінарського заняття, використовуючи додаткову літературу; використовує теоретичні знання при виконання індивідуальної та самостійної роботи; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	добре володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; вільно використовує категоріальний апарат дисципліни; при представленні деяких питань не вистачає аргументації відповіді та застосування додаткової, самостійно вивченої інформації; допускаються при цьому окремі дрібні неточності.	правильно відповів на більшість запитань від викладача; виконав всі індивідуальні та самостійні завдання, але не достатньо повно їх розкрив та не використав додаткову літературу.
Задовільно	володіє навчальним матеріалом та категоріальним апаратом на початковому рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час відповідей та не надає аргументації	має елементарні навички виконання завдання; правильно відповідає на половину запитань; виконав на достатньо примітивному рівні індивідуальні та самостійні завдання.

	щодо них.	
Незадовільно з можливістю повторного складання	студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; не володіє категоріальним апаратом; не може надати чітких відповідей та робити висновки.	не виконав індивідуального та самостійних завдань, але може дати відповідь на декілька питань для підсумкового контролю.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє категоріальним апаратом та навчальним матеріалом	не виконав індивідуальне та самостійні завдання та не може дати відповідь на жодне питання з підсумкового контролю

11. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття «регіон» та «регіоналізм». Регіоналізм як об'єкт політологічного дослідження.
2. Співвідношення тенденцій глобалізації та регіоналізації в розвитку сучасної цивілізації.
3. Історичні, політичні та етнокультурні передумови регіоналізму у в Україні.
4. Сутність, завдання та основні етапи проведення адміністративно – територіальної реформи в Україні.
5. Регіональна участь та регіональне представництво: інституційний вимір.
6. Вільні економічні зони та території пріоритетного розвитку як механізми вирішення соціально-економічних проблем регіонів.
7. тенденції централізації та децентралізації в державній політиці управління регіональним розвитком: світовий досвід, українські реалії.
8. Особливості міждержавного співробітництва в регіоні Чорного моря: організаційний вимір.
9. Південь України у геополітичних процесах циркумпонтійської зони.
10. Транскордонне співробітництво як засіб розв'язання проблем регіонального розвитку: законодавча база, практичний досвід.
11. Моделі організації державної політики управління регіональним розвитком: досвід для України.
12. Правові засади діяльності та організаційна структура Асамблеї європейських регіонів та Конгресу місцевих та регіональних влад Європи.

13. Історичні особливості розвитку Закарпаття та Галичини. Русинська проблема.
14. Етнополітичні та соціокультурні процеси в Північній Буковині в контексті україно – румунських відносин.
15. Роль Західного регіону в загальноукраїнському національному відродженні.
16. Волинь у процесах міждержавного співробітництва України.
17. Малі етнографічні групи Західного регіону України: проблеми ідентичності та соціокультурного розвитку.
18. Електоральна географія регіонів України: чинники формування та основні етапи еволюції.
19. Регіональне лобі в політичних процесах сучасної України.
20. Схід України: сучасний стан соціально – економічного та політичного розвитку.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль										Підсумковий контроль	
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				Змістовий модуль 3			Іспит	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Хорошилов О.Ю. Основи української політичної регіоналістики Навчально-методичний посібник для студентів відділення політології ІСН ОНУ ім. І.І.Мечникова Одеса, ОНУ, 2013. – 58 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Вишняк О. Регіональні моделі масової історичної свідомості в соціологічному вимірі //Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2016. – №2. – С.39 – 62.
2. Гентшель Г., Целер Я.-П. Мови і коди в центральних регіонах України: думки та атитюди //Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2017. - №1. - С.103 — 127.
3. Гринашук І.І. Розвиток фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці як чинник її фінансової безпеки //http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_29/10giiafe.pdf

4. Загальнонаціональна та регіональна ідентичність громадян України у зв'язку з подіями на Донбасі в 2014 – 2016 роках. Аналітична доповідь URL<http://www.niss.gov.ua/articles/2224/>
5. Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Закон України «Про співробітництво територіальних громад». Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
7. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
8. Конституція Автономної Республіки Крим Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14#Text>
9. Конституція України. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Кармазіна М. Політичні ідентичності в сучасній Україні: міська громада Донецька. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України – 2016, 232 с.
11. Кривицька О.В. Демаркаційні лінії в етнополітичному просторі України [монографія] / О.В. Кривицька. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. – 328 с.
12. Мосора М.А. Особливості сепаратизму в Європейському Союзі у контексті концепції “Європи Регіонів” // Прикарпатський вісник НТШ. Сер. Думка. – 2017. – №5/6. – С.148 – 158.
13. Панчук М., Євтух В., Войналович В., Котигоренко В., Калакура О., Кочан Н., Макаренко Н., Горбань Т., Ляшенко О., Ковач Л. Етнополітичні процеси в Україні: регіональні особливості: [Монографія] – К.: Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2011. – 396 с.
14. Пахоменко С. Фактор ідентичності в українській кризі: приклад Донбасу / С. Пахоменко // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія, 2015. – Вип. 12. – С. 246 – 253.
15. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
16. Суперечності ідентичностей в Україні та шляхи їх регулювання в контекстах політики громадянської консолідації української нації /

- Аналітична доповідь. – К.: ПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. – 160 с.
- 17.Телюк І. «Держава» і «державність»: до проблеми теоретико-правового та історико-правового змісту понять в контексті українського (національного) державотворення //Вісник національного університету «Львівська політехніка». Серія Юридичні наук. – 2021. – №1. – С. 17 – 28.
  - 18.Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні //Політикус. – 2021. Вип 2. – С.155 – 160.
  - 19.Узун Ю.В. Управління міграційними процесами: глобальні та регіональні тенденції // Політикус. – 2019. Вип 2. – С.56 – 65.
  - 20.Указ Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=810%2F98>

Допоміжна

1. Агапов В.Л. Національно – демократичний та шахтарський рухи на Донеччині в 1989 – 1991 рр.: досвід взаємодії //Інтелігенція і влада. – 2002. – Вип.1. – Ч.1. – С.4 – 9.
2. Адміністративно-територіальний устрій України: Проблемні питання та можливі шляхи їх вирішення: [Монографія] / С.О. Сивоконь, В.А. Яцюк, А.П. Заєць та ін.; під заг. ред. В.Г. Яцуби; Секретаріат Кабінету Міністрів України. – К.: Б.в., 2003. – 322 с.
3. Аніщук В.В., Аніщук Н.В. Гендерна політика ОЧЕС //Актуальні проблеми політики. – 2004. – Вип.19. – С.81 – 88.
4. Анцупова Т.О. Субрегіональне співробітництво причорноморських держав у сфері захисту прав людини //Актуальні проблеми політики. – 2001. – Вип.12. – С.143 – 148.
5. Бурденко О.М. Мета, напрямки та завдання регіональної політики в Україні (на матеріалах Одеської області) //Актуальні проблеми політики. – 2001. – Вип.12. – С.669 – 675.
6. Велігодський В.М. Національний чинник у розбудові автономії в Криму (1991 – 1997 рр.) // http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npifznu/2004_18/18/veligodskiy.pdf
7. Гафаров Э. На рубеже веков (социально – экономические проблемы обустройства и адаптации крымскотатарского народа в АРК) – Симферополь: Издательский дом Аменна, 2001. – 224 с.
8. Голибард Є. По-сусідськи. Польський вектор. – К.: Пульсари, 2004. – 432 с.
9. Гон М.М. Соціо-етнічний конфлікт на західноукраїнських землях у складі Польщі: модернізаційний чинник //Політологічний вісник. – 2004. - №16. – С.18 – 27.

10. Гусєва О. М. Стан зовнішньоторговельних зв'язків Волинської області з країнами Європейського Союзу // Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 12–13 жовт. 2006 р. – Луцьк: РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – С. 144–147.
11. Демченко О.Ф. Процеси інтеграції сучасного світу // Політологічний вісник. – 2004. - №16. – С.184 – 194.
12. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі. – Львів, 2000. – С. 278-295.
13. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети. - К.: Наук. думка, 2006. - 511 с.
14. Дугінець Г.В. Переваги та недоліки євроінтеграції для Дніпропетровського регіону в контексті створення зони вільної торгівлі з ЄС // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_14/dugines.pdf
15. Єврорегіон “Буг”: концепція та стратегія розвитку / За ред. Б. П. Клімчука, Н. П. Луцишин, П. В. Луцишина – Луцьк: Ред.-вид. відд. Волин.держ. ун-ту “Вежа”, 2002. – 416 с.
16. Зварич І.Т. Етнополітика в Україні: регіональний контекст. – К.: Дельта, 2009. – 317 с.
17. Касперович П.М, Касперович В.М. Іслам в Донецькому регіоні: до історіографії питання (1990 – 2007 рр.) // http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Nrs/2008_2/NRS_2008_2/01/00_Kasperovich.pdf
18. Ковальчук А.С. Географія релігії в Україні. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 308с.
19. Ковач Л.Л. Мовно – освітня ситуація в Автономній Республіці Крим: тенденції останніх років // http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npifznu/2010_XXVIII/kovach.pdf
20. Кузишин А. Соціально-політичні передумови характеристики виборчого процесу в областях подільського регіону // <http://ukrtur.narod.ru/personalii/ukrgeo/k/kuzyshyn/web/socpolpod/socpolpod.htm>
21. Кузишин А.В. Територіальні відміни електоральних уподобань населення подільських областей // Наукові записки. Серія: Географія. – Тернопіль, 2002. - № 2 – С. 178 – 180.
22. Максакова Р.М. Верховна Рада Автономної Республіки Крим: проблема взаємовідносин з Верховною Радою України, визначення місця в системі органів влади та строку повноважень // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_pr/2010_1/3.pdf

23. Нагорна Л.П. Регіональна ідентичність: український контекст. – К.: ІПіЕНД імені І.Ф.Кураса НАН України, 2008. – 405 с.
24. Показчик історичних осіб і назв // Лучкай М. Історія карпатських русинів. - Т. III. - Ужгород, 2002. - С. 283-301; Т.ІУ. - Ужгород, 2003. - С. 298-308; ТУ. - Ужгород, 2004. - С. 221-231.
25. Політичне життя Донбасу // <http://donbass.ua/tags/politics.html>
26. Понедельнік Л.А. Польська культура на Волині у міжвоєнний період (1921 – 1939 рр.) // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2007. – №1 // http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvnu/istor/2007_1/1/12.pdf
27. Реутов В.С. Регіональний вимір структурних зрушень в економіці України // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr/ep/2010_2/files/EC210_37.pdf
28. Тітова Н. Польське та українське населення Поділля 1920 – 1930-х років: проблеми міжнаціонального співіснування // Український історичний збірник, Вип. 11, 2008 // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Uiz/2008_11/23.pdf
29. Халімон О.П. Фактори сприяння зростанню рівня ксенофобії в Автономній Республіці Крим: загальноукраїнський контекст // http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DUTP/2009_2/doc_pdf/Khalimon.pdf
30. Царенко С. Формування великого Поділля: три джерела і три складові історії розселення // http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/Spdr/2008_5/PDF%5CSP-5_2008_p-332-348_Tsarenko.pdf
31. Шаблій О.І. Електоральна географія /Соціально-економічна географія України. – Львів: Світ, 2000. – С. 116-132.

15. Інформаційні ресурси

1. Assembly of European Regions // <http://www.aer.eu/>
2. Високий замок. Всеукраїнська газета // <http://www.wz.lviv.ua/>
3. ГУАМ. Офіційний сайт // <http://guam-organization.org/>
4. Державна комісія з проведення в Україні адміністративної реформи. Концепція адміністративної реформи в Україні // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=810%2F98>
5. Дніпропетровська область. Офіційний веб-сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації // [http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(DOCWEB\)/F14DC6E47A47122AC225717F002F6828?OpenDocument](http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(DOCWEB)/F14DC6E47A47122AC225717F002F6828?OpenDocument)

6. Єврорегіон «Нижній Дунай»
//http://www.kmu.gov.ua/control/en/publish/article?art_id=72697667&cat_id=63049669
7. Єврорегіон «Слобожанщина» // <http://www.euroregion.ru/>
8. Закарпаття он-лайн // <http://zakarpattya.net.ua/Politics/>
9. Кам'янець – Подільський он-лайн // http://info.kp.km.ua/component/option,com_customproperties/task,tag/tagId,42/Itemid,95/lang,uk/
10. Кіровоградська обласна рада. Офіційний сайт
//<http://www.oblrada.kirovograd.ua/>
11. Конгрес місцевих та регіональних влад Європи // <http://www.coe.int/t/r/clrae/>
12. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій. Офіційний сайт. – Режим доступу до ресурсу: <https://minre.gov.ua/>
13. Міністерство з розвитку громад та територій України. Офіційний сайт. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.minregion.gov.ua/about/>
14. Новини Буковини. Press.cv.ua // <http://www.press.cv.ua/#/>
15. Новини Закарпаття // <http://www.mukachevo.net/ua/>
16. Офіційний сайт Волинської обласної державної адміністрації
//<http://www.odalutsk.ua/struct.php>.
17. Полтавська обласна рада. Офіційний сайт //<http://www.oblrada.pl.ua/>
18. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
19. Центральна виборча комісія. Офіційний веб-сервер
//<http://www.cvk.gov.ua/drv/vv/poltavska.php>
20. Черкаська обласна рада. Офіційний сайт //<http://www.oblrada.pl.ua/>
21. Чернівецька обласна рада. Офіційний сайт // <http://oblrada.cv.ua/>